

ecfr.eu/publication/china-and-ukraine-the-chinese-debate-about-russias-war-and-its-meaning-for-the-world/

4. Gerasymchuk S., Poita Y. Ukraine-China after 2014: a new chapter in the relationship Opportunities and prospects, obstacles and risks. *Рада зовнішньої політики «Українська призма»*. URL: <http://prismua.org/wp-content/uploads/2018/09/Ukraine-China-2014.pdf>

5. Foreign policy audit: Ukraine-China / A. Goncharuk, E. Hobova, V. Kiktenko, A. Koval, S. Koshovy. *New Europe*. 2016. URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Audyt-zovnishnoyi-polityky_Ukr_Kytaj_eng_inet.pdf

6. Weitz R. A View from Russia on Sino-Russian Relations in 2023–24. *The Asian Forum*. 7 березня 2024 р. URL: <https://theasanforum.org/a-view-from-russia-on-sino-russian-relations-in-2023-24/>

Арсенюк Маргарита

Запорізький національний університет

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ЯПОНІЇ ТА КИТАЮ: ІСТОРИЧНА ПЕРСПЕКТИВА ТА СУЧАСНІСТЬ

Ключові слова: *культурна дипломатія, політика м'якої сили, імідж держави.*

Keywords: *cultural diplomacy, soft power policy, state image.*

Актуальність дослідження відносин культурної дипломатії Японії та Китаю обумовлена не лише багатою історичною перспективою взаємодії обох держав, але й сучасними глобальними викликами та проблемами. В умовах глобалізаційного розвитку та збільшення міжнародних контактів дослідження культурної дипломатії цих країн виступає ключовим фактором для розуміння політичної комунікації в культурному аспекті.

Мета дослідження полягає в аналізі еволюції культурної дипломатії між Японією та Китаєм на тлі політичних і економічних умов, що змінюються. Вивчення цієї теми допоможе виявити ефективні стратегії, що сприяють зміцненню взаєморозуміння та покращенню відносин між двома державами. Також для подальшого аналізу цієї теми важливо визначити актуальні тренди у сфері культурної дипломатії сьогодення.

Вказана тема дослідження привернула увагу багатьох науковців, серед них Акіо Такахара, Харуко Сато, Таро Асо, Лю Цзинзай та інші.

Отже, якщо прослідкувати історичний розвиток культурного взаємообміну, можна зазначити, що обидві країни вже століттями впливають одна на одну, діляться та взаємно обмінюються культурними здобутками. Ще з епохи Давнього Китаю та формування Японської імперії обидві держави взаємодіяли у сфері мистецтва, філософії та релігії і роблять це до сьогодні. Наприклад, деякі стародавні джерела зазначають, що Японія здавна була частиною рисівничої та металообробної цивілізації Східної Азії [1]. Наприкінці XIX століття з модернізацією Японії та її відкриттям для світу зріс вплив Заходу, але китайський вплив все ще залишався. Після Другої світової війни відновлення відносин супроводжувалося активним використанням культурної дипломатії для пом'якшення напруги [1].

У японській зовнішній політиці культурна дипломатія та культурний обмін зазнали важливих змін після того, як у 1972 році було засновано Японський фонд,

який займався питаннями здійснення культурної дипломатії Японії під наглядом Міністерства закордонних справ. Метою Фонду є сприяння взаєморозумінню через розкриття особливостей японської культури за кордоном і сприяння культурному обміну [2]. Також у ці роки починається активне залучення політики м'якої сили за допомогою створення привабливого образу японської держави. Аніме та манга поширюються спочатку через найближчих сусідів Японії, згодом Китай також започаткує тенденцію та почне випускати власний продукт під натхненням культурної взаємодії. З 1978 р. в Китаї була запроваджена політика відкритих дверей, що натомість відкрило економіку Китаю. Було підписано Договір про дружбу між Китаєм та Японією, який включав співпрацю та культурну дипломатію. Наприклад, у 1979 р. японський Фонд спонсорував виставу Пекінського оперного театру в Токіо, в 1980 р. Фонд відкрив центр дослідження японської мови в Пекінському інституті іноземних мов. Культурний обмін продовжувався і надалі у 1980-х рр. У дипломатичних відносинах Японія також розвивала зв'язки з Китаєм. У 1979 р. держава підтримала включення Китаю до Комітету сприяння розвитку ОЕСР (DAC), що дало КНР право на офіційну допомогу від Японії [6]. Це позначилося наданням перших позик у сферах та підвищенням рівня економічного співробітництва. Японія також запроваджувала політику незв'язаної допомоги, спрямовану на зняття занепокоєння Європи та Америки. Пожвавлення економічної взаємодії посилило інтерес Японії до включення КНР у регіональні угоди, але Китай мав обережний підхід до цього. Натомість зазначені угоди призвели до зростання націоналізму в Китаї та протестів серед населення.

Величезний обсяг японської офіційної допомоги та інвестицій ставив питання про збереження китайської національної самостійності, молоді китайці не хотіли іншого втручання у свою державу [4]. Таке зростання націоналістичних настроїв виявилось однією з причин протестів студентів у Китаї в 1989 р., відомих як Пекінські події. Студенти виступали за демократію, свободу слова та відмову від авторитарного режиму. Вони висловлювали обурення щодо корупції в уряді та вимагали політичних реформ.

На сучасному етапі обидві країни продемонстрували стрімкий темп економічного зростання. Сьогодні економіка Китайської Народної Республіки є другою економікою світу, а економіка Японії знаходиться на третьому місці [5]. Через це та вищезазначені історичні передумови можна зазначити підвищення рівня напруги між державами, що стосується й ідеологічних розбіжностей. Японія провокує інтереси США, виступає провідником американських інтересів у регіоні. Водночас, зростаючи як держава, Китай усвідомив необхідність поліпшення свого національного іміджу серед міжнародної громадськості. В епоху Сі Цзіньпіна Китай вкладав значні ресурси у ЗМІ з метою подати більш сприятливий національний образ світовій аудиторії. Китайські державні ЗМІ пропагують м'яку силу Китаю і мають дві основні стратегії: висвітлення культури й економічних досягнень Китаю та надання позитивних історій про Китай [6]. Водночас порівняльний контент-аналіз китайських і японських ЗМІ показує, що наративи китайських ЗМІ недостатньо поширені в громадській думці Японії.

Негативним аспектом, що сприяє погіршенню відносин між державами, виступає і сучасна геополітична ситуація. Як було зазначено, країни займають різ-

ні позиції, відстоюють протилежні інтереси. Наприклад, під час повномасштабного російського вторгнення в Україну Японія була одною з перших держав, які підтримали Україну, надала гуманітарну допомогу, водночас Китай є союзником росії, і численні журналістські розслідування висвітлюють взаємодію цих держав. Також варто зазначити територіальні суперечки між країнами за острови Сенкаку, які особливо загострилися в період кризи.

Сьогодні культурна дипломатія відіграє важливу роль як аспект міжнародних відносин. Японія та Китай виступають двома провідними державами не тільки у Східно-Азійському регіоні, а й впливовими акторами світової політики. Саме тому співпраця між ними є важливим чинником збереження миру та стабільності. Культурна дипломатія виступає гарантом створення позитивного іміджу держав та включає культурний обмін, політику м'якої сили, культурні ініціативи. Проте варто зазначити, що сьогодні відносини Японії та Китаю є напруженими, а негативні тенденції формуються через політичні конфлікти і протилежні сторони зовнішньополітичної орієнтації держав та історичні питання і територіальні розбіжності. Також важливу роль у цьому питанні відіграє китайська пропаганда та зміни у сучасному геополітичному становищі.

Отже, прослідкувавши еволюцію культурної дипломатії між Японією та Китаєм, можливо зазначити одну з позитивних стратегій розвитку діалогу між державами. Вона стосується пошуку компромісів та продовження культурного взаємобміну, що допоможе зберегти мир та стабільність у регіоні.

Джерела та література

1. Кайгер Д., Мейсон Р. Коротка історія Японії. *Stylus*. 2020. URL: <https://stylus.ua/uk/richard-g-p-meyson-dzhon-g-kayger-kratkaya-istoriya-yaponii-p696193c12496.html>
2. Betzler D., Austin G. Gulfs In Sino-japanese relations: an evaluation of Japan's cultural diplomacy toward China. *The Journal of East Asian Affairs*. Vol. 11, № 2 (Summer/Fall 1997). P. 570–613. URL: <https://www.jstor.org/stable/23255440>
3. Deng Y. Chinese Relations with Japan: Implications for Asia-Pacific Regionalism. *Pacific Affairs*. Vol. 70, № 3 (Autumn, 1997). P. 373–391. URL: https://www.jstor.org/stable/2761028#page_scan_tab_contents
4. Japan Foundation. Overview of Programs for Fiscal 1991, Tokyo. *Diplomatic Bluebook. 1991. Japan's Diplomatic Activities / Ministry Of Foreign Affairs, Japan*. URL: <https://www.mofa.go.jp/policy/other/bluebook/1991/1991-3-4.htm>
5. Silver K. The Top 25 Economies in the World. *Investopedia*. December 15, 2023. URL: <https://www.investopedia.com/insights/worlds-top-economies/>
6. Zhou Y. China's mediated public diplomacy towards Japan: a text-as-data approach. *Asian Journal of Communication*. 2022. Vol. 32, iss. 4. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01292986.2022.2034901>